

Име

Регионално управление на горите – Шумен

Местонахождение

РУГ – Шумен носи името на град Шумен, където се намира и седалището на неговата администрация. Територията на Регионалното управление се намира в източната част на Северна България като граничи на север с РУГ – Русе, на изток с РУГ – Варна, на юг с РУГ – Бургас и РУГ – Сливен и на запад с РУГ – Велико Търново.

Съгласно административно-териториалната подялба на страната, РУГ – Шумен стопанисва горския фонд на територията на **област Шумен** и следните общини: Попово, Опака, Търговище, Велики Преслав, гара Хитрино, Шумен, Венец, Каолиново, Никола Козлево, Нови Пазар, Каспичан, Антоново, Омуртаг, Върбица и Смядово.

РУГ – Шумен включва 6 държавни лесничейства и 3 държавни дивечовъдни станции.

Географско положение

Територията на РУГ – Шумен обхваща източната и югоизточната част от Дунавската хълмиста равнина, южните краища на Лудогорието, известни в морфоструктурно отношение като Севернобългарска подутина, източните части от Предбалкана и северните склонове на Източна Стара планина (Преславско-Драгоевска планина и Лилянски възвишения).

Горският фонд на РУГ – Шумен представлява сравнително компактен комплекс гора в южната част на района и поредица от по-големи и по-малки горски комплекси сред селскостопанския фонд в централната и в северната част.

Релеф

Територията на РУГ – Шумен не се отличава с голямо разнообразие от релефни форми. Релефът може да се характеризира като равнинно-хълмист, високо хълмисто-ридов до типично нископланински.

На юг се издига Източна Стара планина. Релефът тук е типично нископланински, с ясно изразени била, наклонени и стръмни терени, които на места преминават в много стръмни до урвести.

Районът на Преславско-Драгоевската планина също се характеризира с типично планински терени. Плоските и разлати била на планината имат платовиден характер. От тях се спускат умерено стръмни склонове. Изключение правят много стръмните склонове в пролома на река Врана при Търговишкия проход и в пролома на река Камчия между яз. “Тича” и местността “Омуртагов мост”.

Централните и северните части от територията на РУГ – Шумен, попадащи в Дунавската равнина и Лудогорското плато, обхващат хълмисти равнини и разчленени плата със заоблени форми, които на места са пресечени от дълбоки долове и ровини. Релефът варира от хълмисто-равнинен до високо-хълмисто ридов, като в посока север става все по-равнинен и доловете се връзват все по-слабо. Ниските заравнени била (плата) са прорязани от плитки и по-рядко дълбоки долове със стръмни, но къси брегови откоси. На места в североизточната част на Управлението тези плата представляват обширни заравнености.

Най-високата точка на територията на РУГ – Шумен е връх “Черни връх” (1046 м н.в.), който се намира в ДЛ “Върбица” по централното било на Стара планина. Най-ниската точка на територията на РУГ – Шумен се намира в отдел 153 на ДДС “Преслав” – 51,8 м н.в.

Таблица № 1

за разпределението на дървопроизводителната площ според наклона на терена

Степен на наклона	Площ в хектари	%
равно (0-4)	23901,8	13,63
полегато (5-10)	33880,1	19,32
наклонено (11-20)	66899,5	38,14
стръмно (21-30)	42385,9	24,17
мн.стръмно (над 31)	8333,1	4,75
Общо:	175400,4	100,0

Хидроложки условия

Източници на почвена влага на територията на РУГ – Шумен са главно падащите валежи. Неравномерното им разпределение през годината се отразява на дебита на водните течения в района. Подпочвените води са на голяма дълбочина и имат второстепенно значение. Изворите с по-значителен дебит са от типа “карстово-пукнатинни” и намаляват по брой и дебит в посока югозапад-североизток. Единственият топъл минерален извор с национално значение се намира в местността “Боаза” в ДЛ “Търговище”.

В северозападната част на РУГ – Шумен с най-голям водосбор е **река Черни Лом**. Тя събира водите на множество притоци и се оформя като водно течение със сравнително постоянен дебит. Поради силното меандриране и изнасяне на плодородна почва от разлатата долина през която протича, коритото на р. Черни Лом е коригирано и в голямата си част е оформено като канал с изградени диги от двете страни.

Почти всички водни течения в централната и южна част на Управлението са част от водосборния басейн на **река Голяма Камчия**. Изключение е **Голямата река**, която тече в посока север-северозапад през ДЛ “Омуртаг” и се влива в р. Янтра. По течението ѝ след гр. Омуртаг е построен яз. “Ястребино”.

Река Голяма Камчия води началото си от територията на ДЛ “Тича”. В горната част събира водите си от Греловската хълмиста котловина и се влива в яз. “Тича”, след което навлиза в Преславското поле. След това течението на реката преминава главно през селскостопански земи и е без особено значение за развитието на горите. По-важни в това отношение са следните притоци:

Река Врана протича през територията на ДЛ “Търговище” и ДДС “Преслав” и се отличава с относително постоянно водно течение. Десните притоци на реката просичат северните склонове на Търговишкия балкан с дълбоки долове, а левите притоци, водещи началото си от Лиляшкото и Макариополското плато, текат в широки долини с малък наклон и пълнят няколко язовира като “Бистра”, “Фисек” и “Лиляшки”.

Река Герила води началото си от склоновете под един от най-високите върхове на централното Старопланинско било - “Индже барун” в ДЛ “Върбица”. В горната си част тече в тясна долина при голям наклон и стръмни брегове, а по-надолу, в разлата долина, осеяна с лъки. Притоците ѝ са предимно суходолия, които се спускат стръмно от централното било или от било “Игрището”.

Река Елешница извира под връх “Котата” от централното било на Стара планина, протича през източната част на ДЛ “Върбица” и се влива в яз. “Тича”. В горната си част носи името “Големия дол” и тече в тясно корито със стръмни брегове и само над горския пункт в м. “Елешница” бреговете земи са по-ниски, равни и се образуват малки лъки. По цялото си протежение реката тече по скално дъно, а по бреговете почти няма извори. Притоците са стръмни суходолия, като само по-големите не пресъхват през годината.

Водосборните басейни на реките Герила и Елешница са почти изцяло залесени, поради което дебитът им е сравнително постоянен. През лятото намаляват силно, но не пресъхват.

Река Брестова тече през ДЛ “Смядово” и се характеризира със сравнително постоянен воден отток, тъй като водосборният ѝ басейн в по-голямата си част е залесен. Бреговете на реката са полегати и леглото е широко в частта, която протича през земеделски земи. В горския фонд северно от село Веселиново леглото на реката се стеснява, бреговете стават стръмни и скалисти.

В североизточната част от територията на РУГ – Шумен (ДЛ “Шумен”, ДДС “Паламара” и ДЛ “Нови Пазар”) хидроложките условия са доста лоши. Постоянни водни течения почти липсват. Доловете са къси и безводни. По-големи водни течения са **Провадийска река**, която протича през работни земи, **Костена река**, **Крива река**, **Канагьол** и други. Всички те се отличават с непостоянен воден дебит като през лятото водата в тях силно намалява.

Геоложки строеж

Голяма част от територията на РУГ – Шумен попада в структурната област Мизийска плоча - стабилна, устойчива част от земната кора, слабо реагираща на нагъвателните процеси, със специфичен геоложки строеж. Северна България, включително Лудогорието и Шуменско-Провадийските плата, лежат изцяло върху нея. Характеризира се с почти хоризонтална покривка от седиментни скали с мезозойска и

неозойска възраст, припокрити през кватернера от мощни льосови наслаги. Моретата от Долна и Горна Креда на Мезозоя и от Терциера на Неозоя са оставили дебели наслаги. Най-отдолу лежат конгломерати и едрозърнести пясъчници. Над тях се намират варовити мергели, които преминават във варовити пясъчници и варовици от Барем. Основните (почвообразуващи) скали в централните части на РУГ – Шумен (ДЛ “Търговище”, ДДС “Преслав”, ДЛ “Шумен”) са Кредни наслаги с различна възраст (Алт, Валанж, Хотрив). Цялата Преславска планина е изградена през Валанж, като дебелината достига до 1000 м. В основата на формацията се разкриват варовици, които се сменят с мергели и пясъчници. Хотрива, разпространен както и Валанжа единствено в Северна България, се наслабва повсеместно върху Валанжа. Границата между тях е рязка и ясна. Преобладава Хотрива мергелен тип. Мергелите обикновено са дебелослойни, примесени с пясъчници и глинести прослойки с дребнозърнеста структура и варовита спойка. Дълбочината на хотрива в района на Търговище достига до 700 м. На север хотрива в Мизийската плоча се покрива от тънък слой льос, или льосови глинени – основно в Макариополското плато.

Шуменското плато е изградено от Горнокредни варовици от органогенен произход.

Южната част от територията на РУГ – Шумен попада в Старопланинската тектонска област, подобласт Източен Предбалкан. Тя се характеризира с по-слабо издигане, което е обусловило по-бавното развитие на денудационните процеси, поради което старите формации са незначително представяне. Основните скали са представени от пясъчници и по-ограничено долнокредни мергели и варовити пясъчници.

Льосът и льосовидните глинени припокриват варовиците и мергелите в северната част на Управлението. Дебелината на льосовидния пласт е значителна, като достига до 20 метра. По химичен и механичен състав тази покривка е хетерогенна, но преобладава льосът с по-голямо участие на пясък и на места представлява глинесто-песъчлива маса. В състава ѝ участва и варовик, чието количество силно варира.

Кватернерни наноси от чакъл и пясък се срещат рядко по някои суходолия и край водните течения.

Климатични условия

Според класификационната схема на Събев и Станев (1963) територията на РУГ – Шумен попада в **Европейско-континенталната климатична област**. Обхваща три климатични района от **Умерено-континенталната климатична подобласт**. Северните и централни части от територията на Управлението попадат в източната част на **Средния климатичен район** и в **Източния климатичен район на Дунавската хълмиста равнина**, като приблизителна граница между тях е шосето “Шумен – Преслав – Върбица”.

Малката разлика в надморските височини предопределя сравнително постоянни и еднакви параметри на климатичните елементи в двата климатични пояса. Откритостта на Дунавската равнина на север, създава благоприятни условия за безпрепятствено нахлуване на студени континентални въздушни маси. Зимните температури са твърде ниски. Средномесечната температура за януари е около -2°C , но под влияние на релефа температурните условия са твърде различни, като в речните долини и големите долове са значително по-ниски, отколкото в съседните издигнати и платовидни места.

Пролетта настъпва сравнително рано, но пролетните мразове са често явление и приключват едва към 15-20 април. Средната юлска температура в Лудогорието е около $19,5^{\circ}\text{C}$ / 22°C , а броят на дните със средна денонощна температура над 25°C е 5-10. Есента е по-топла от пролетта. Краят на периода на устойчиво задържане на температурата на въздуха над 5°C е около 20 октомври. Първите есенни мразове настъпват към 10-15 октомври за котловинните места и към 20 октомври за останалите терени. Късните пролетни и ранните есенни слани сравнително рядко нанасят повреди на горските насаждения и култури. Продължителността на вегетационния период е около 6,5-7 месеца.

Средният годишен валеж и в двата климатични района е по-нисък от средния за страната и се колебае от 550 до 680 мм/кв.м, като максимално количество валежи и с най-голяма интензивност падат през юни, а най-малко през февруари за Средния климатичен район и през август за Източния климатичен район. Засушаванията са често явление.

Снежната покривка е неустойчива, като дори и през януари се задържа главно в периодите на застудяване. В периодите на затопляне се стопява напълно. Последната снежна покривка се стопява до средата на месец март. Средногодишно снежната покривка се задържа около 50 дни.

Преобладаващи са североизточните ветрове.

Съчетанието на климатични фактори определят умерено-континенталния характер на климата, леко смекчен от влиянието на Черно море, орографията на терена и фьоновите прояви. Като цяло климатичните условия са благоприятни за развитието на горскодървесната растителност.

Предбалкански (припланински) климатичен район (300-1000 м н.в.)

Този район обхваща хълмистите и припланински места в южната част на РУГ – Шумен с надморска височина от 350 до 1000 м. Благодарение на значителната надморска височина пролетта е хладна и настъпва по-късно в сравнение с Дунавската равнина. Лятото е относително хладно, със значителни валежи. Зимата не е много студена, поради проникващото по долината на р. Камчия черноморско влияние и появата на фьоновите ветрове. Средната януарска температура е $-3,0^{\circ}\text{C}$ / $-1,0^{\circ}\text{C}$, а средните температури през най-топлия летен месец юли са $16,5^{\circ}\text{C}$ / $19,5^{\circ}\text{C}$. Късните пролетни и ранните есенни мразове имат неблагоприятно влияние върху горската растителност, тъй като настъпват през вегетационния период. Продължителността на вегетационния период (усилена вегетация) за по-високите части е средно 5 месеца, а за ниските – 6,5 месеца.

Максимумът на валежите е през пролетта и лятото, а минимумът през зимата и в края на лятото и началото на есента. В пряка връзка с валежите са и засушаванията. Най-голям брой засушавания с продължителност над 10 дни има в края на лятото и през есента. Снежната покривка във високите части е по-устойчива - достига до 40-50 см и се задържа около 80-100 дни, докато в ниските части достига 20-40 см и се задържа 50-80 дни.

През зимата преобладаващи са ветровете със северна компонента, като режимът им изцяло е зависим от орографията. Характерна особеност е честата и интензивна поява на фьон от юг. Този вятър понякога нанася щети на насажденията и снижава относителната влажност на въздуха. През пролетта, лятото и есента преобладаващи и най-силни са ветровете от запад-северозапад. На второ място са източните ветрове.

Данни за температурата на въздуха и за количеството на валежите са представени съответно в *Таблица № 2* и *Таблица № 3*.

Таблица № 2
за температурата на въздуха

Климатичен район с надморска височина в метри	Средна годишна температура	Средна годишна абсолютна минимална	Средна годишна абсолютна максимална
Среден климатичен район на Дунавската хълмиста равнина (150-450 м н.в.)	9,0 / 10,5	-21,0 / -17,0	34,0 / 40,0
Източен климатичен район на Дунавската хълмиста равнина (50-400 м н.в.)	10,0 / 11,5	-18,0 / -16,0	34,0 / 36,0
Предбалкански и нископланински климатичен район (300-1000 м н.в.)	7,0 / 10,0	-20,0 / -17,0	31,0 / 35,0

Таблица № 3
за количеството на валежите

Климатичен район с надморска височина в метри	Сума валежи годишно в мм	Месец с максимална валежна сума	Месец с минимална валежна сума
Среден климатичен район на Дунавската хълмиста равнина (150-450 м н.в.)	550-680	VI	II
Източен климатичен район на Дунавската хълмиста равнина (50-400 м н.в.)	550-650	VI	VIII
Предбалкански и	680-850	V-VI	VIII-IX

нископланински климатичен район (300-1000 м н.в.)			
---	--	--	--

Почви

На територията на РУГ – Шумен най-широко разпространение имат сивите горски почви с трите си подтипа (светлосиви, сиви и тъмносиви), като покриват 76,3% от дървопроизводителната площ. На второ място са черноземните почви, представени от подтиповете типичен, излужен и карбонатен чернозем. Те се срещат върху 12,5% от дървопроизводителната площ.

Таблица № 4

за разпределението на дървопроизводителната площ по почвени типове

Типове горски почви	Площ в ха	%
алувиална	58,2	-
алувиално-делувиална	30,0	-
алувиално-ливадна	2,9	-
типичен чернозем	503,2	0,3
излужен чернозем	16325,4	9,3
карбонатен чернозем	5032,8	2,9
сива горска	58828,1	33,5
тъмносива горска	64253,6	36,6
светлосива горска	10807,4	6,2
кафява горска тъмна	903,0	0,5
кафява горска преходна	3065,8	1,7
кафява горска светла	444,7	0,3
хумусно-карбонатна	15145,3	8,6
Всичко:	175400,4	100,0

Земите от горския фонд в района на РУГ – Шумен са добре облесени и ерозионни процеси от масов характер липсват или са незначителни. Изключение е територията на ДЛ “Омуртаг”, където под въздействието на валежите и силно пресечения терен в хълмисто-предпланинската и нископланинската част на Стара планина се наблюдават активни ерозионни процеси. В района на ДЛ “Нови Пазар” ерозионни процеси се наблюдават по стръмните припечни склонове на платата. Ерозирани са склоновете в долната част на платото “Стана”, североизточно от с. Памукчии. Като цяло има данни за ерозия в една или друга степен върху 5787,6 ха (3,3%) от общата площ на РУГ – Шумен.

Растителност

Съгласно горскорастителното райониране на България (Класификационна схема на типовете горски месторастения в НР България, 1983) територията на РУГ – Шумен попада в **Мизийската горскорастителна област**, подобласти Северна България, Шуменско-Провадийски плата и Лудогорие и в **Тракийската горскорастителна област**, подобласт Източна Стара планина. За естествена граница между двете области се приема коритото на река Врана. По отношение на вертикалното райониране горите на РУГ – Шумен попадат в **Долния равнинно-хълмист и хълмисто-предпланински пояс на дъбовите гори** с неговите три подпояса (почти цялата територия на Управлението) и в нископланинския подпояс на **Средния планински пояс на горите от бук и иглолистни** (най-високите югозападни части от ДЛ “Омуртаг” и ДЛ “Върбица”). Естествената горска растителност, доколкото такава съществува, в **подпояса на заливните и крайречни гори** е представена от издънкови смесени насаждения с участие на благун, цер и габър, върбово-трепетликови насаждения и единично се срещат ива и елша. На по-бедни месторастения в състава преобладава келявия габър. Основно тези площи са заети от изкуствено създадени тополови култури. Основните дървесни видове, които дават облика на естествената горска растителност в **Долния пояс на дъбовите гори**, са цера и зимния дъб. Те се срещат повсеместно като образуват чисти или смесени, по-рядко семенни и по-често издънкови насаждения. Други естествено растящи дървесни видове с по-широко разпространение в пояса са благун, бук, обикновен и келяв габър, липи, ясени, космат дъб, мъждрян. По-слабо е разпространението на шестил, явор, брекиня, череша, махалебка и други.

От изкуствено внесените дървесни видове най-много са използвани за залесяване черен бор, червен дъб, липи, акация, орех, гледичия, бял бор, планински и полски ясен, явор, тополи и други.

В състава на растителните формации участват и следните храстови, полухрастови и тревни видове: шипка, глог, дрян, черен бяз, обикновена леска, чашкодрян, аморфа, трънка, драка, смрадлика, люляк, птиче грозде, къпина, коприва, горска ягода, здравец, лазаркиня, див рожков, малина, лудо биле, риган, бял равнец, мащерка, маточина, див пелин, папрати, млечка, тревни видове от семейство житни и много други.

Основният дървесен вид, който дава облика на **нископланинския подпояс от Средния планински пояс**, е букът. Заедно със зимния дъб, габъра и по-рядко с благуна, той образува чисти и смесени, семенни и издънкови насаждения. В тези насаждения единично или с по 1-2 десети се срещат цер, трепетлика, явор, череша и други. Келявият габър, освен като подлес, образува чисти и смесени насаждения на стръмни и много стръмни, предимно ерозиран терени.

Културите са основно от бял бор. Те са чисти и смесени със смърч, черен бор, както и с естествено срещаната се растителност.

Таблица № 5
Разпределение на площта по дървесни видове

Дървесни видове	Сегашен състав		Бъдещ състав	
	Залесена площ в ха	в %	Залесена площ в ха	в %
Бял бор	6775,3	3,9	1765,3	1,0
Смърч	44,3	-	41,1	-
Черен бор	11262,2	6,5	10967	6,3
Ела	10,4	-	6,2	-
Лиственица	1,2	-	1,2	-
Веймутов бор	5,0	-	0,4	-
Зелена дуглазка	62,5	-	69,4	-
Атласки кедър	3,0	-	230,6	0,1
Други иглолистни	0,1	-	4,6	-
Бук	17844,4	10,3	20874,1	12,0
Червен дъб	2954,7	1,7	3891,9	2,2
Зимен дъб	11627,1	6,7	18957,9	10,9
Летен дъб	80,1	-	112,3	0,1
Благун	10433,6	6,0	15178,2	8,7
Цер	38546,3	22,2	39428,4	22,7
Габър	24713,5	14,2	18655,7	10,8
Бряст	176,7	0,1	170,1	0,1
Трепетлика	191,9	0,1	127,8	0,1
Явор	550,2	0,3	1316,0	0,8
Бреза	328,3	0,2	259,4	0,1
Мъждрян	2644,2	1,5	1171,2	0,7
Орех	1117,0	0,6	903,6	0,5
Акация	9831,9	5,7	9829,1	5,7
Космат дъб	1619,9	0,9	1181,1	0,7
Келяв габър	17683,8	10,2	8699,4	5,0
Айлант	15,6	-	15,0	-
Брекиня	33,0	-	57,5	-
Върба	45,8	-	22,3	-
Гледичия	316,7	0,2	349,6	0,2
Джанка	21,3	-	18,9	-
Елша	2,8	-	2,5	-
Ива	4,8	-	0,2	-
Кестени	9,6	-	10,2	-
Клен	2242,0	1,3	1631,5	0,9
Круша	314,2	0,2	81,3	-
Леска	117,4	0,1	105,3	0,1
Турска леска	65,5	-	51,8	-
Дребнолистна липа	56,2	-	62,5	-
Едрolistна липа	2855,2	1,6	3042,4	1,8
Сребролистна липа	6571,7	3,8	11329,4	6,5
Копривка	2,8	-	2,8	-
Люляк	7,0	-	5,5	-
Махалебка	99,7	0,1	90,6	0,1
Мекиш	78,9	-	45,2	-
Череша	355	0,2	461,2	0,3
Черница	6,6	-	4,0	-

Чинар	7,9	-	8,7	-
Шестил	50,7	-	201,5	0,1
Американски ясен	10,1	-	21,3	-
Планински ясен	903,7	0,5	1479,9	0,9
Полски ясен	20,9	-	29,9	-
Тополи и върби	700,9	0,4	491,0	0,3
Други широколистни	82,6	-	74,7	-
ВСИЧКО	173506,2	100,0	173538,7	100,0

Характеристика на горския фонд

Общата площ на горския фонд на територията на РУГ – Шумен е 181931,2 ха, като приблизително 95% от тази площ са залесени. Преобладават широколистните високостъблени и издънковите насаждения, които покриват съответно 26% и 41% от общата площ на Управлението.

По вид на собствеността разпределението е дадено в Таблица № 6.

Таблица № 6

Разпределение на площите по собственост

Собственост	Площ в ха	%
Държавни гори	153516,4	84,4
Общински гори	19408,7	10,7
Частни гори	8017,8	4,4
Временно стопанисвани от общината	607,0	0,3
Религиозни гори	81,3	-
На други юридически лица	300,0	0,2
ОБЩО:	181931,2	100,0

Таблица № 7

Разпределение на общата площ по вид на земите

Вид на земите	Площ в ха	%
Залесена площ	173508,0	95,4
Незалесена дървопроизводителна площ	1892,4	1,0
Недървопроизводителна площ	6530,8	3,6
Горски пасища	-	-
ОБЩО:	181931,2	100,0

Таблица № 8

Разпределение на общата/залесената площ по вид на горите

Вид на горите	Площ в ха	%
Иглолистни	22164,3 / 21084,0	12,2 / 12,2
Широколистни високостъблени	48362,9 / 46154,7	26,6 / 26,6
За реконструкция	26923,4 / 24861,0	14,8 / 14,3
Издънкови за прерастване	-	-
Издънкови за превръщане	73924,7 / 71338,6	40,6 / 41,1
Нискостъблени	10531,0 / 10049,1	5,8 / 5,8
Тополови	24,9 / 20,6	-
ВСИЧКО:	181931,2 / 173508,0	100,0

Разпределението на горите и голите горски площи по групи гори и функции е дадено в Таблица № 9.

Таблица № 9

Разпределение на общата площ по групи гори и функции

Групи гори	Иглолистни		Широколистни		Всичко	
	обща площ	залесена	обща площ	залесена	обща площ	залесена
ДС Функции	18683,0	17871,3	136574,6	131051,0	155257,6	148922,3
Защитни	811,8	730,0	2990,7	2476,9	3802,5	3206,9
Рекреационни	1783,9	1664,7	6465,4	6125,5	8249,3	7790,2
Защитени	650,0	599,7	3410,9	3040,6	4060,9	3640,3
Други	234,9	217,6	10325,9	9730,7	10560,8	9948,3

Общо ЗРЗТ	3480,6	3212,0	23192,9	21373,7	26673,5	24585,7
Общо ДСФ+ЗРЗТ	22163,6	21083,3	159767,5	152424,7	181931,1	173508,0
Горски пасища	-	-	-	-	-	-
ОБЩО	22163,6	21083,3	159767,5	152424,7	181931,1	173508,0

Съгласно Лесоустройствените проекти на държавните лесничейства и дивечовъдните станции в РУГ – Шумен за периода 1990-2000 година е било предвидено средно годишно ползване в размер на 336656 куб.м от всички видове сечи, от което 166002 куб.м годишно от главни сечи и 170654 куб.м годишно от отгледни сечи и санитарни сечи. Отсичани са средно годишно по 304069 куб.м или 90,3% от предвиденото. Изпълнението от главни сечи е 147622 куб.м средно годишно или 88,9% от предвиденото, а от отгледни и санитарни сечи 156447 куб.м средно годишно или 91,7% от предвиденото.

Предвижданият общ средногодишен добив на дървен материал е 329579 куб.м (с изключение на ДЛ “Омуртаг”, за което няма данни) – 178987,5 куб.м добив от главни, сеч на надлесни дървета и реконструкции и 150591,5 куб.м от отгледни и санитарни сечи.

Санитарно състояние на гората

Общо на територията на РУГ – Шумен фитосанитарното състояние на гората е добро. Изключение са ДЛ “Шумен” и ДЛ “Нови Пазар”, където се наблюдава влошено състояние на горските насаждения и култури. От различни видове повреди са пострадали общо 21135,2 ха или 12,2% от залесената площ на Управлението, като само ледоломът от ноември 1998 г. е засегнал площ от 9042,2 ха в ДЛ “Нови Пазар”.

Най-често срещаните повреди са **съхнене** при цера, зимния дъб, бука, благуна, келявия и обикновения габър, акацията, ореховите и черешовите култури; **снеголоми, снеговали и ледоломи** по иглолистните култури, акациеве гори, орехови и черешови култури; **пънно гниене** по буквите насаждения на по-ниска надморска височина, по габър, цер и трепетлика.

Тревожно е състоянието на церовите гори в ДЛ “Шумен” и ДЛ “Нови Пазар”, където се появява заболяването Хипоксилонев рак.

През периода 1990-2000 г. не са наблюдавани масови нападения от **насекомни вредители**. Регистрирани са единични нападения от листоврътка, летораслозавивачка, гъботворка, педомерка

Най-много **пожари** са регистрирани в ДЛ “Нови Пазар” и ДЛ “Смядово”, съответно 22 и 30, докато в ДЛ “Върбица” и ДЛ “Омуртаг” не са допуснати значими от горско-стопанска гледна точка пожари. Останалите лесничейства и станции се отчитат между 3 и 6 горски пожари за десетгодишен период.

Най-много са регистрираните нарушения от незаконна сеч, следвани от незаконна паша. Броят на нарушенията по закона за лова, както и на други видове нарушения са сравнително малко.

Странични ползвания

Основно странично ползване на територията на РУГ – Шумен е била пашата, като навсякъде предвидената за паша площ е задоволила напълно нуждите от паша на едрия и дребен добитък.

Други странични ползвания, реализирани в горите на РУГ – Ловеч, са: събиране на сено; добив на листников фураж; на горски плодове – шипки, малини, къпини, орехи, церов жълъд; събиране на билки – глог, липа, жълт кантарион, риган, коприва, бъз, великденче, маточина, златен дъжд, махалебка; на гъби – манатарка, сърнела, печурка; добив на елхи, производство на дини и други.

Данните в следващата таблица са приблизителни, поради липсата на конкретна информация за видовете странични ползвания и реализираните количества в някои от лесничействата.

Таблица № 10

За страничните ползвания

Странични ползвания	Мярка	Предвидено по ЛУП (стар) средногодишно	Реализирано средногодишно	Предвидено по ЛУП (нов) средногодишно
---------------------	-------	--	---------------------------	---------------------------------------

Паша - площ	хектари	79491,2	76774,9	72896,1
Едър добитък	брой	51266	10375	67140
Дребен добитък	брой	242775,7	71898	344471
Сено	тона	494	173,25	671
Листников фураж	пр.куб.м	1100	10,5	982
Горски плодове	тона	333	60,08	311,8
Билки	тона	78	181,5	45
Гъби	тона	3	2,24	2

Лечебни растения

Особеното географско положение на страната ни, като южна граница на средноевропейската флора, северна граница на средиземноморската и западна граница на средноазиатската, определя голямото разнообразие на българската флора и наличието на много лечебни и ендемични растителни видове. Според данните от "Хорологичен атлас на лечебните растения в Република България" на територията на РУГ – Шумен са разпространени на следните лечебни растения:

Безстъблена решетка (<i>Carlina acanthifolia</i> All.)	Дива краставица (<i>Ecbalium elaterium</i> L.)
Благун (<i>Quercus frainetto</i> Ten.)	Дива ружа (<i>Althaea canabina</i> L.)
Блян (<i>Hyoscyamus niger</i>)	Дива тиква (<i>Bryonia alba</i>)
Ботурче пролетно (<i>Cyclamen coum</i> Mill.)	Диво салкъмче (<i>Galega officinalis</i> L.)
Боянка (<i>Erysimum diffusum</i>)	Дилянка (<i>Valeriana officinalis</i> L.)
Бреза (<i>Betula pendula</i> Roth)	Драка (<i>Paliurus aculeatus</i> Lam.)
Брей обикновен (<i>Tamus communis</i> L.)	Дрян обикновен (<i>Cornus mas</i> L.)
Брекина (<i>Sorbus torminalis</i> L.)	Дяволска уста (<i>Leonurus cardiaca</i> L.)
Бръшлян (<i>Hedera helix</i> L.)	Европейски чашкодрян (<i>Evonimus europaea</i> L.)
Бряст полски (<i>Ulmus campestris</i> L.)	Еньовче същинско (<i>Galium verum</i> L.)
Бударица (<i>Galeopsis odoratum</i>)	Женска папрат (<i>Athyrium filix-femina</i> Roth.)
Бук мизийски (<i>Fagus moesiaca</i> K.Maly)	Живениче кучешко (<i>Scrophularia canina</i> L.)
Бук обикновен (<i>Fagus silvatica</i> L.)	Живовляк голям (<i>Plantago major</i> L.)
Бъз тревист (<i>Sambucus ebulus</i> L.)	Живовляк теснолистен (<i>Plantago lanceolata</i> L.)
Бъз черен (<i>Sambucus nigra</i> L.)	Жълтурче (<i>Ranunculus ficaria</i> L.)
Бял бор (<i>Pinus silvestris</i> L.)	Зайча сянка (<i>Asparagus officinalis</i>)
Бяла акация (<i>Robinia pseudoaccacia</i> L.)	Залист бодлив (<i>Ruscus aculeatus</i> L.)
Великденче (<i>Veronica officinalis</i>)	Зарасличе (<i>Symphytum officinale</i> L.)
Ветрогон (<i>Eryngium campestre</i> L.)	Здравец (<i>Geranium sylvaticum</i>)
Волски език (<i>Scolopendrium vulgare</i> Sw.)	Здравец зловонен (<i>Geranium robertianum</i> L.)
Вратига (<i>Tanacetum vulgare</i> L.)	Здравец обикновен (<i>Geranium macrorrhizum</i> L.)
Вълча ябълка обикновена (<i>Aristolochia clematitis</i> L.)	Зимен дъб (<i>Quercus sessiliflora</i> L.)
Върба бяла (<i>Salix alba</i> L.)	Зимзелен малък (<i>Vinca minor</i> L.)
Върба миризлива (<i>Elaeagnus angustifolia</i>)	Зимзелен тревист (<i>Vinca herbacea</i> W. et K.)
Върбинка лечебна (<i>Verbena officinalis</i> L.)	Златен дъжд (<i>Laburnum vulgare</i> Bercht. et Presl.)
Габър обикновен (<i>Carpinus betulus</i> L.)	Змийско мляко (<i>Chelidonium majus</i> L.)
Гинер (<i>Oporordon acanthium</i>)	Змиярник петнист (<i>Arum maculatum</i> L.)
Гледичия (<i>Gleditschia triacanthos</i> L.)	Зъбник (<i>Cardamine bulbifera</i> Cr.)
Глог обикновен (<i>Crataegus monogyna</i> Jacq.)	Иглика лечебна (<i>Primula officinalis</i> L.)
Глог черен (<i>Crataegus pentagyna</i> W. et K. ex Willd.)	Изсипливче влакнесто (<i>Herniaria hirsuta</i>)
Глухарче (<i>Taraxacum officinale</i> Web.)	Изсипливче голо (<i>Herniaria glabra</i>)
Горуха (<i>Lepidium draba</i> L.)	Изтравниче обикновено (<i>Asplenium thricomanes</i> L.)
Гръмотрън бодлив (<i>Ononis spinosa</i> L.)	Имел бял (<i>Viscum album</i>)
Гръмотрън обикновен (<i>Ononis arvensis</i>)	Какула мускатна (<i>Salvia sclarea</i> L.)
Дебрянка европейска (<i>Sanicula europaea</i> L.)	Камшик лечебен (<i>Agrimonia eupatoria</i> L.)
Девесил сибирски (<i>Heracleum sibiricum</i> L.)	
Детелина ливадна (<i>Trifolium pratense</i>)	

Кантарион жълт (*Hipericum perforatum* L.)
 Кантарион червен (*Erythraea centaureum* Pers.)
 Киселец (*Rumex acetosa*)
 Киселица (*Malus silvestris* Mill.)
 Киселиче обикновено (*Oxalis acetosella* L.)
 Клинавче (*Astragalus glycyphyllos* L.)
 Козя брада (*Rumex acetosella*)
 Кокиче снежно (*Galanthus nivalis* L.)
 Комунига лечебна (*Melilotus officinalis* L.)
 Копитник (*Asarum europaeum* L.)
 Коприва (*Urtica urens*)
 Коча билка обикновена (*Nepeta cataria* L.)
 Кукувича прежда (*Cuscuta europaea*)
 Кукувиче мляко (*Lathraea squamaria* L.)
 Кукуряк миризлив (*Helleborus odoratus* W. et K.)
 Кучешко грозде червено (*Solanum dulcamara* L.)
 Кучешко грозде черно (*Solanum nigrum* L.)
 Къпини (*Rubus* sp. *diversae*)
 Лаватера (*Lavatera thuringiaca* L.)
 Лазаркиня (*Galium odoratum* L.)
 Лайка езичестоцветна (*Chamomilla suaveolens*)
 Левурда (*Allium ursinum* L.)
 Лепка (*Galium aparine* L.)
 Леска (*Corylus avellana* L.)
 Летен дъб (*Quercus robur* L.)
 Липа дребнолистна (*Tilia cordata* Mill.)
 Липа едролитна (*Tilia grandifolia* Ehrh.)
 Липа сребролистна (*Tilia argentea* Desf.)
 Лисичина грудеста (*Coridalis cava* Schweigg.)
 Лопен гъстоцветен (*Verbascum thapsiforme* Schrad.)
 Лопен мъхнат (*Verbascum phlomoides*)
 Лудо биле (*Atropa belladonna* L.)
 Луличка (*Linaria vulgaris*)
 Люляк (*Syringa vulgaris* L.)
 Лютиче пълзящо (*Ranunculus repens* L.)
 Магарешки бодил (*Carduus acanthoides*)
 Малина (*Rubus idaeus*)
 Маточина (*Melissa officinalis* L.)
 Махалебка (*Prunus mahaleb* L.)
 Машерка (*Thymus* sp. *diversae*)
 Медунца лечебна (*Pulmonaria officinalis* L.)
 Мекиш (*Acer tataricum* L.)
 Мента блатна (*Mentha pulegium* L.)
 Мента обикновена (*Mentha spicata* complex)
 Мехунка (*Physalis alkekengi* L.)
 Миши уши (*Hieracium pilosella* L.)
 Момина сълза (*Convalaria majalis* L.)
 Мъждрян (*Fraxinus ornus* L.)
 Напръстник вълнест (*Digitalis lanata* Ehrh.)
 Напръстник едроцветен (*Digitalis grandiflora* Mill.)
 Напръстник ръждив (*Digitalis ferruginea* L.)
 Наумка (*Cynoglossum officinale*)
 Обичниче обикновено (*Thalictrum aquilegifolium* L.)
 Овчарска торбичка (*Capsella bursa-pastoris* L.)
 Омайниче градско (*Geum urbanum* L.)
 Оман бял (*Inula* sp.)
 Оман черен (*Symphytum officinale*)
 Орех обикновен (*Juglans regia*)
 Орех черен (*Juglans nigra*)
 Орехче ливадно (*Filipendula hexapetala* Gilib.)
 Орлова папрат (*Pteridium aquilinum* Kuhn.)
 Очиболец горски (*Potentilla erecta* L.)
 Очиболец пълзящ (*Potentilla reptans* L.)
 Очиболец сребрист (*Potentilla argentea* L.)
 Паричка многогодишна (*Bellis perennis* L.)
 Пача трева (*Polygonum aviculare*)
 Пелин бял (*Artemisia alba*)
 Пелин горчив (*Artemisia absinthium* L.)
 Пелин обикновен (*Artemisia vulgaris* L.)
 Пипериче (*Persicaria hydropiper*)
 Повет обикновен (*Clematis vitalba* L.)
 Подбел (*Tussilago farfara* L.)
 Подрумиче багрилно (*Anthemis tinctoria* L.)
 Подъбиче бяло (*Teucrium polium* L.)
 Подъбиче обикновено (*Teucrium chamaedrys*)
 Поточарка (*Nasturtium officinale*)
 Прозорче пълзящо (*Potentilla reptans*)
 Птиче просо лечебно (*Lithospermum officinale* L.)
 Птиче просо полско (*Lithospermum arvense*)
 Пчелинок обикновен (*Marrubium vulgare* L.)
 Равнец бял (*Achillea millefolium* gr.)
 Равнец влакнест (*Achillea millefolium* var. *setacea*)
 Равнец едролитен (*Achillea grandifolia*)
 Равнец жълт (*Achillea clypeolata* Sm.)
 Ракита (*Salix purpurea*)
 Ралица обикновена (*Consolida regalis* S. F. Gray.)
 Ранилист лечебен (*Betonica officinalis* L.)
 Резеда жълта (*Reseda lutea* L.)
 Репей (*Arctium lappa* L.)
 Риган обикновен (*Origanum vulgare* L.)
 Росен (*Dictamnus albus* L.)
 Росопас (*Fumaria officinalis*)

Рунянка обикновена (<i>Hieracium</i> <i>sumosum</i> L.)	Теменуга миризлива (<i>Viola odorata</i> L.)
Самобайка (<i>Glechoma hederacea</i> L.)	Теменуга трицветна (<i>Viola tricolor</i>)
Сапунче лечебно (<i>Saponaria officinalis</i> L.)	Тлъстига голяма (<i>Sedum maximum</i> L.)
Седефче (<i>Ruta graveolens</i> L.)	Трепетлика (<i>Populus tremula</i> L.)
Седмолист (<i>Aegopodium podagraria</i> L.)	Трънка (<i>Prunus spinosa</i> L.)
Секирче пролетно (<i>Lathyrus vernus</i> L.)	Усойниче обикновено (<i>Echium vulgare</i> L.)
Синя жлъчка (<i>Cichorium inthybus</i> L.)	Хвощ полски (<i>Equisetum arvense</i>)
Сладка папрат (<i>Polypodium vulgare</i> L.)	Хрущялка обикновена (<i>Scleranthus</i> <i>perennis</i>)
Слез горски (<i>Malva sylvestris</i> L.)	Цер (<i>Quercus cerris</i>)
Смил (<i>Helichrysum arenarium</i> L.)	Чадърче дребноцветно (<i>Calystegia</i> <i>serium</i> L.)
Смрадлика (<i>Cotinus coggygria</i> Scop.)	Черновръх обикновен (<i>Clinopodium</i> <i>vulgare</i> L.)
Смърч (<i>Picea excelsa</i> Link.)	Чобанка (<i>Petasites hybridus</i>)
Срещниче обикновено (<i>Ajuga</i> <i>chamaeritys</i> L.)	Шестил (<i>Acer platanoides</i> L.)
Съсънка горска (<i>Anemone silvestris</i> L.)	Шипка (<i>Rosa canina</i>)
Съсънка лютиковидна (<i>Anemone</i> <i>ranunculoides</i> L.)	Ягода горска (<i>Fragaria vesca</i> L.)
Телчарка голяма (<i>Polygala major</i>)	Ясен планински (<i>Fraxinus excelsior</i> L.)
Телчарка обикновена (<i>Polygala vulgaris</i> L.)	Ясен полски (<i>Fraxinus oxycarpa</i> Willd.)

Видове от “Червена книга на НР България” и защитени от закона

Информацията за растителните видове с природозащитен статус, разпространени на територията на РУГ – Шумен, е изключително оскъдна. Данни за находища на редки растения има само за ДДС “Черни Лом” и ДЛ “Шумен”. Липсва информация за разпространението на животински видове от Червената книга или защитени от Закона.

Следва списък на растителните видове с природозащитен статус:

Давидов мразовец (*Colchium davidovii*) - Застрашен вид. Български ендемит.

Гръцка ведрица (*Fritillaria graeca*) - Рядък вид. Балкански ендемит.

Черноморска ведрица (*Fritillaria pontica*) - Рядък вид. Български субендемит.

Понтийска ведрица (*Fritillaria pontica* Wahl.) – Рядък вид.

Урумово лале (*Tulipa urumoffii*) - Застрашен вид. Български ендемит.

Кълбест салеп (*Orchis globosa*) - Рядък вид.

Див рожков (*Cercis siliquastrum*) - Рядък вид.

Червен хедизарум (*Hedysarum tauricum*) - Рядък вид. Включен е в европейския списък на редките, застрашените и ендемичните растения с категория “рядък”.

Грахова глушина (*Vicia pisiformis*) - Рядък вид.

Храсталачна глушина (*Vicia dumetorum*) - Рядък вид.

Хьофтианово часовниче (*Erodium hoefftianum*) - Рядък вид.

Седефче (*Ruta graveolens*) - Застрашен вид.

Жерардова урока (*Bupleurum gerardi*) - Рядък вид.

Сърпец (*Serratula bulgarica*) - Рядък вид. Балкански ендемит.

Конски кестен (*Aesculus hippocastanum* L.) – Застрашен вид. Защитен вид.

Кестен (*Castanea sativa* Mill.) – Застрашен вид.

Див рожков (*Cercis siliquastrum* L.) – Рядък вид.

Лудо биле (*Atropa belladonna* L.) – Рядък вид.

Съсънка горска (*Anemone silvestris* L.) – Застрашен вид. Защитен вид.

Божур (*Paeonia tenuifolia* L.) – Застрашен вид.

Ботурче пролетно (*Cyclamen coum* Mill.) – Рядък вид. Защитен вид.

Кокиче снежно (*Galanthus nivalis* L.) – Застрашен вид. Защитен вид.

Пащърнак степен (*Pastinaca umbrosa* Stev.) – Рядък вид.

Ленолистен целolist (*Haplophyllum thesioides* G.Don.) – Рядък вид.

Ледебуров миск (*Jurinea ledebourii* Bunge) – Рядък вид.

Пърчовка обикновена (*Himantoglossum hircinum* Spreng.) – Защитен вид.

Анакампис обикновен (*Anacamptis pyramidalis* C.Rich.) – Защитен вид.

Фибигия щитовидна (*Fibigia clypeata* Boiss.) – Рядък вид.

Копривка кавказка (*Celtis caucasica* Willd.) – Рядък вид.

Защитени територии

Защитените природни обекти на територията на РУГ – Шумен са посочени по лесничейства.

На територията на ДЛ "Търговище":

- **Природна забележителност "Игликина поляна"** – обявена със заповед № 448/25.04.1984 г. на КОПС, с обща незалесена площ 9,2 ха.
- **Природна забележителност "Дервентската пещера"** – обявена със заповед № 534/25.09.1978 г. на КОПС, с обща незалесена площ 1,0 ха.
- **Природна забележителност "Свиржи баир"** – обявена със заповед № 853/10.08.1983 г. на КОПС, с обща незалесена площ 18,2 ха. Находище на урумово лале.
- **Природна забележителност "Коня"** - обявена със заповед № 97/13.03.1978 г. на КОПС, с обща незалесена площ 0,3 ха. Скално образувание.
- **Природна забележителност "Петка балкан"** – обявена със заповед № 215/05.05.1979 г. на КОПС, с обща залесена площ 5,6 ха

На територията на ДДС "Преслав":

- **Природен парк "Шуменско плато"** – обявен със заповед № 79/05.02.1980 г. на КОПС, с обща площ 819,3 ха.
- **Национален историко-архитектурен резерват "Старини"** – обявен съгласно ПМС № 161/05.08.1958 г., с обща площ 29,5 ха.

На територията на ДЛ "Шумен":

- **Природен парк "Шуменско плато"** – обявен със заповед № 79/05.02.1980 г. на КОПС, с обща площ 3024,4 ха, от която 2675,9 ха залесена и 348,5 ха незалесена.
- **Резерват "Букака"** – с обща площ 62,6 ха, съгласно Закона за защитените територии от 11.11.1998 г. отпада от устроената площ на лесничейството.

На територията на ДЛ "Нови Пазар":

- **Защитена местност "Чибуклията"** – обявена като природна забележителност със заповед № 1187/19.04.1976 г на МГГП и прекатегоризирана със заповед № 333/16.05.1991 г. на МОС, с обща залесена площ 31,6 ха. Вековна церова гора.
- **Природна забележителност Вековни дървета** – обявени със заповед № 1566/28.05.1977 г. на МГГП, без площ. Осемнадесет единични вековни дървета.

На територията на ДЛ "Омуртаг":

- **Природна забележителност "Костадин тепе"** - обявена със заповед № 1635/27.05.1976 г. на МГГП.
- **Природна забележителност "Гърбавата чешма"** - обявена със заповед № 1187/19.04.1976 г. на МГГП.

На територията на ДЛ "Върбица":

- **Резерват "Момин град"** – обявен със заповед № 665/03.05.1960 г. на КГГП, с обща площ 116,6 ха. Стопанисва се и се охранява от МОСВ.

На териториите на ДДС "Черни Лом", ДДС "Паламара" и ДЛ "Смядово" няма обявени защитени природни обекти.